

A magyarországi korrupció környezet- és természetrajza

Budapest, 2016. április 5.

Ligeti Miklós
Transparency International Magyarország

áttekintés

korrupció érzékelési index 2015

korrupció és versenyképesség

a közhatalmi intézményrendszer állapota

a korrupció legalizálása

korrupció érzékelési index 2015-ben

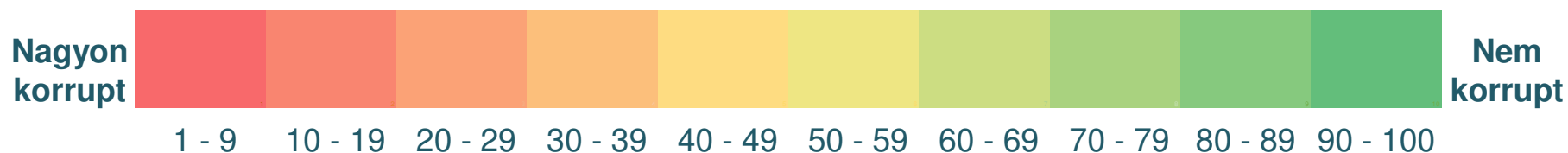
módszertan(i alapok)

- 168 országot rangsorol
- A gazdaság, a társadalom, illetve az állami intézményrendszer korrupciós fertőzöttsége alapján méri a *közszektor* korrupcióját
- 11 nemzetközi intézmény 12 kutatására támaszkodva, szakértők és üzletemberek megkérdezésén alapul
- 0-tól 100-ig terjedő skála
  - 0 = nagyon fertőzött korrupcióval
  - 100 = egyáltalán nem korrump
- Magyarországot 9 különböző alindex alapján vizsgálták

Élmezőny

Az előző évhez hasonlóan a 2015-ös adatsorban is Dánia vezeti a rangsort, a második Finnország. A legjobban teljesítő országokban a polgárokat szolgáló közhatalom átláthatóan és elszámoltathatóan működik, a közpénzadatok nyilvánosak.

Helyezés	Ország	Pontszám
1	Dánia	91
2	Finnország	90
3	Svédország	89
4	Új-Zéland	88
5	Hollandia	87
5	Norvégia	87

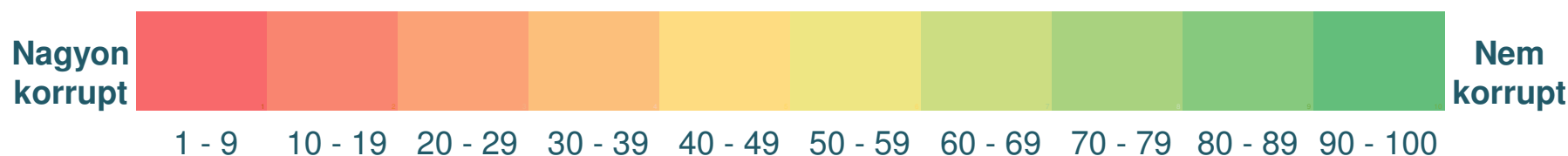

sereghajtók

Az utolsó 5 helyezett évek óta változatlan, idén is Észak-Korea és Szomália zárja a sort. Ezekben az országokban nincs felelős állami vezetés, nem beszélhetünk elszámoltathatóságról, sem a közjót szolgáló államról.

Helyezés	Ország	Pontszám
163	Angola	15
163	Dél-Szudán	15
165	Szudán	12
166	Afganisztán	11
167	Észak-Korea	8
167	Szomália	8

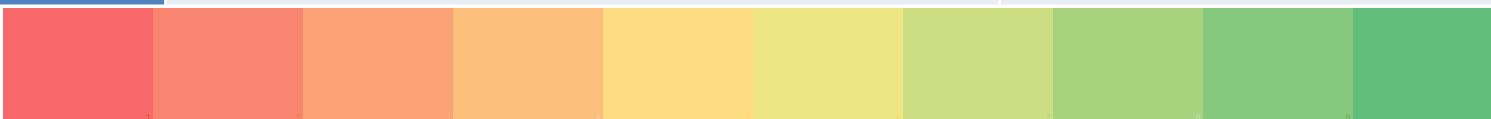
Magyarország

Magyarország három helyet esett vissza, az 50. helyen áll
Egyre rosszabb az ország korrupció elleni teljesítményének a megítélése

Helyezés	Ország	Pontszám
48	Szaúd-Arábia	52
50	Horvátország	51
50	Bahrein	51
50	Szlovákia	51
50	Magyarország	51
54	Malajzia	50
55	Kuvait	49
56	Kuba	47

Nagyon
korrupt

Nem
korrupt

Európai Unió

		ORSZÁG	PONT
1	↓	Dánia	91
2	↑	Finnország	90
3	↑	Svédország	89
4	↑	Hollandia	87
5	↑	Egyesült királyság	81
5	↑	Németország	81
5	↓	Luxemburg	81
8	↑	Belgium	77
9	↑	Ausztria	76
10	↑	Írország	75
11	↑	Észtország	70
11	↑	Franciaország	70
13	▬	Portugália	63
14	↑	Lengyelország	62

		ORSZÁG	PONT
15	↑	Litvánia	61
15	↓	Ciprus	61
17	↑	Szlovénia	60
18	↓	Spanyolország	58
19	↑	Csehország	56
19	↑	Málta	56
21	▬	Lettország	55
22	↑	Horvátország	51
22	↑	Szlovákia	51
22	↓	Magyarország	51
25	↑	Görögország	46
25	↑	Románia	46
27	↑	Olaszország	44
28	↓	Bulgária	41

Közép- és Kelet-Európa

	ORSZÁG	CPI 2015	CPI 2014	CPI 2013	CPI 2012	Változás pontszámban*	
1.	Észtország	70	69	68	64	↑	1
2.	Lengyelország	62	61	60	58	↑	1
3.	Litvánia	61	58	57	54	↑	3
4.	Szlovénia	60	58	57	61	↑	2
5.	Csehország	56	51	48	49	↑	5
6.	Lettország	55	55	53	49	▬	0
7.	Horvátország	51	48	48	46	↑	3
7.	Szlovákia	51	50	47	46	↑	1
7.	Magyarország	51	54	54	55	↓	-3
10.	Románia	46	43	43	44	↑	3
11.	Bulgária	41	43	41	41	↓	-2

* 2015-ben 2014-hez képest

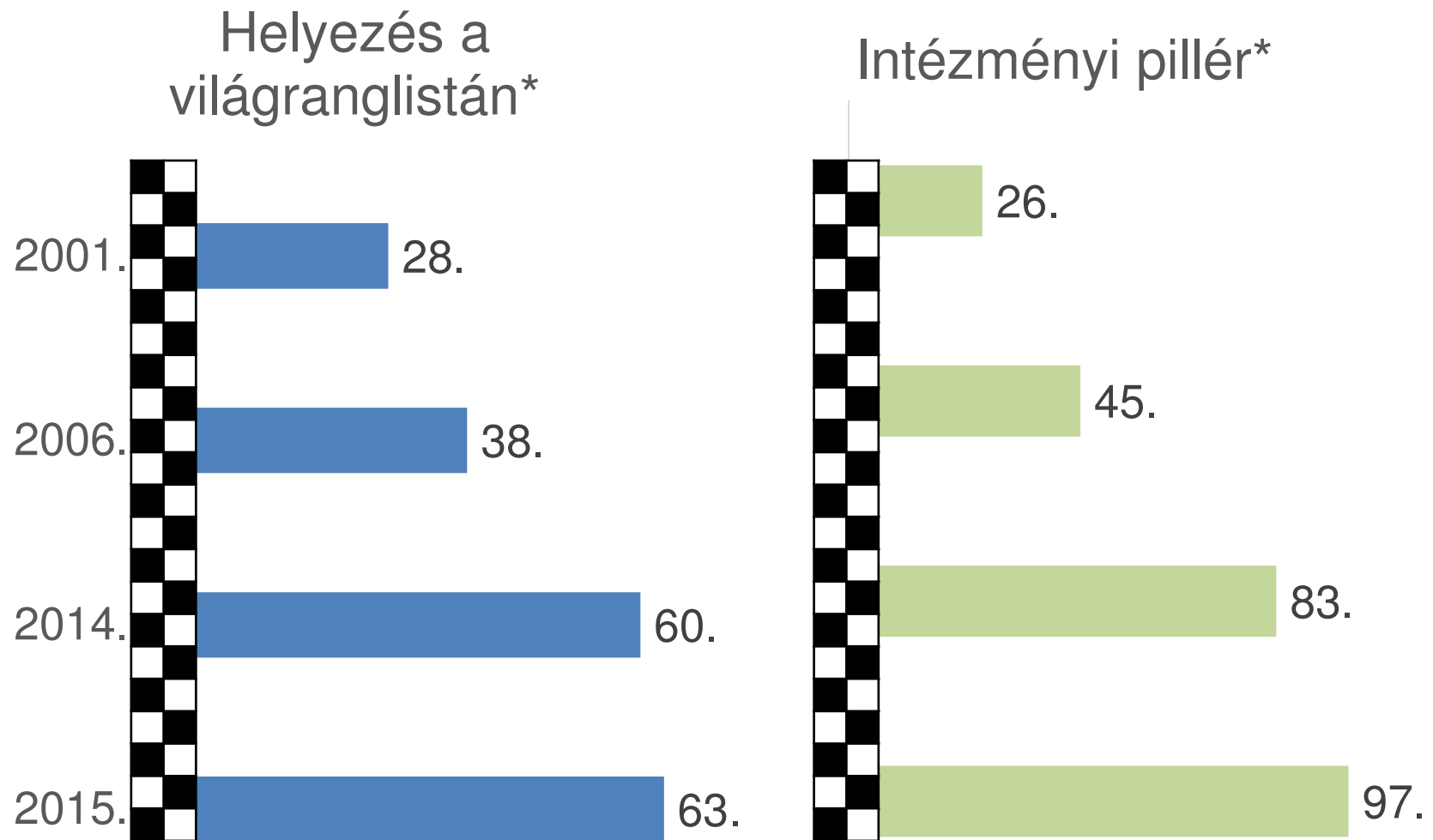
korrupció és versenyképesség

Korrupció és versenyképesség

CPI első 10 helyezett			GCI* első 10 helyezett		
2014	2015	Ország	Ország	2014	2015
1	1	Dánia	Svájc	1	1
3	2	Finnország	Szingapúr	2	2
4	3	Svédország	Egyesült Államok	3	3
2	4	Új-Zéland	Németország	5	4
8	5	Hollandia	Hollandia	8	5
5	5	Norvégia	Japán	6	6
5	7	Svájc	Hong Kong KIT	7	7
7	8	Szingapúr	Finnország	4	8
10	9	Kanada	Svédország	10	9
14	10	Egyesült Királyság	Egyesült Királyság	9	10
9	10	Luxemburg			
12	10	Németország	<i>*A World Economic Forum (WEF) Versenyképességi Jelentésének (GCI) rangsora</i>		

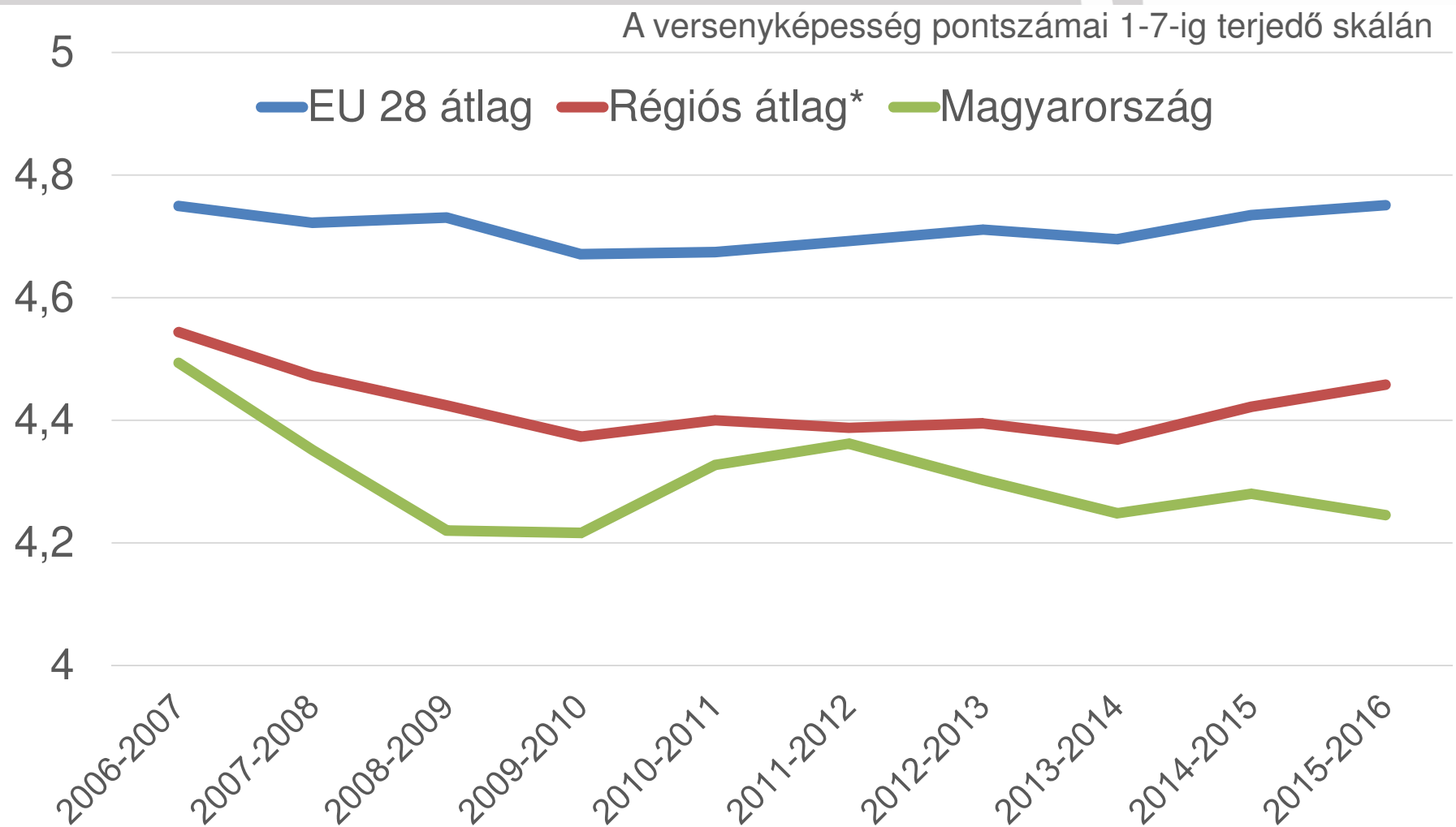
a magyar versenyképesség megítélése I.

Forrás: Világgazdasági Fórum, Versenyképességi Jelentés (WEF-GCI). Az „intézményi pillér” az intézményrendszer átláthatóságát és hatékonyságát vizsgálja 25 indikátor alapján.

a magyar versenyképesség megítélése

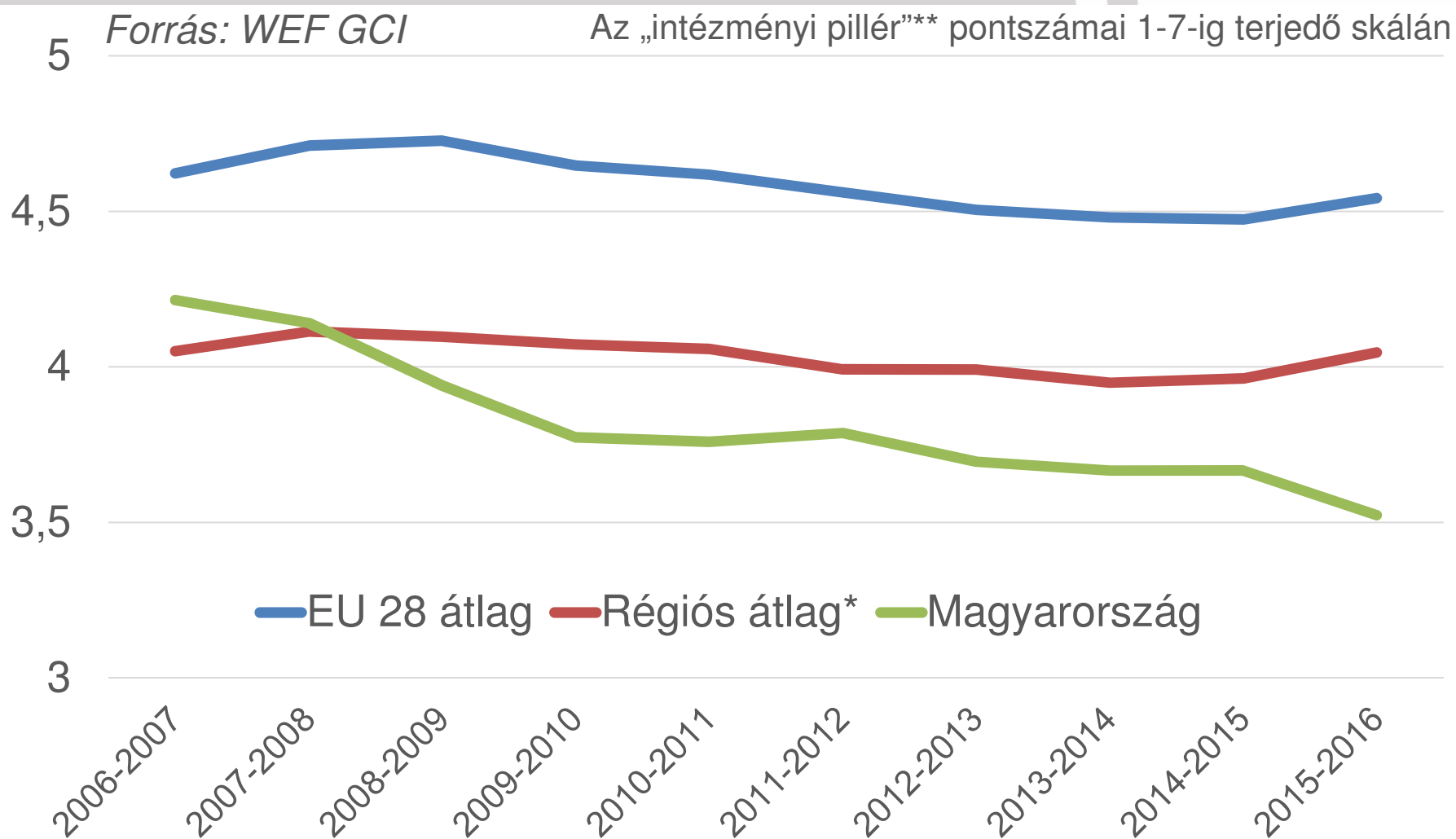
II.

*Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Magyarország

Forrás: WEF GCI

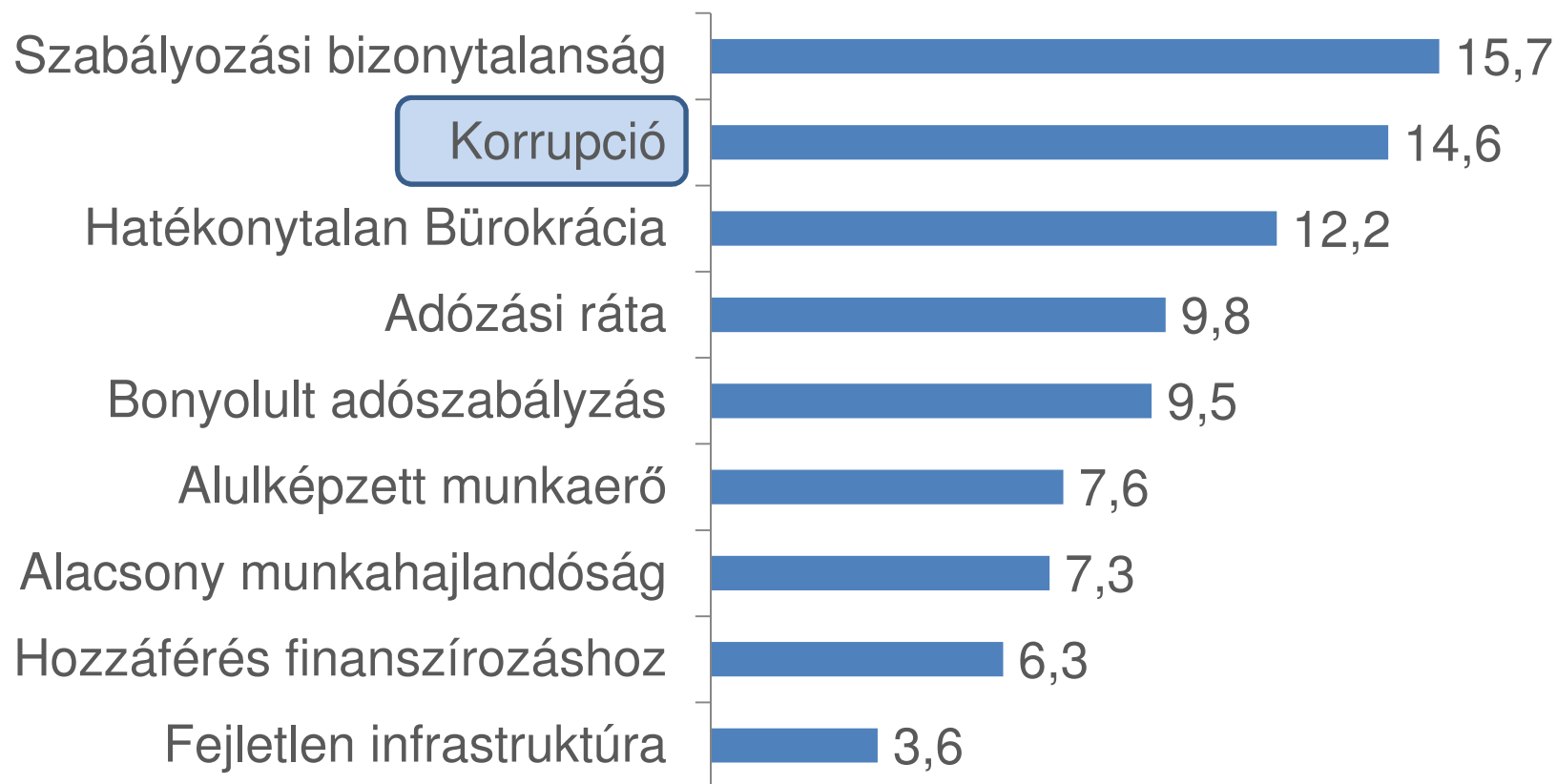
a közintézmények teljesítményének megítélése

*Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Magyarország

**Az „intézményi pillér” az intézményrendszer hatékonyságát vizsgálja 25 indikátor alapján.

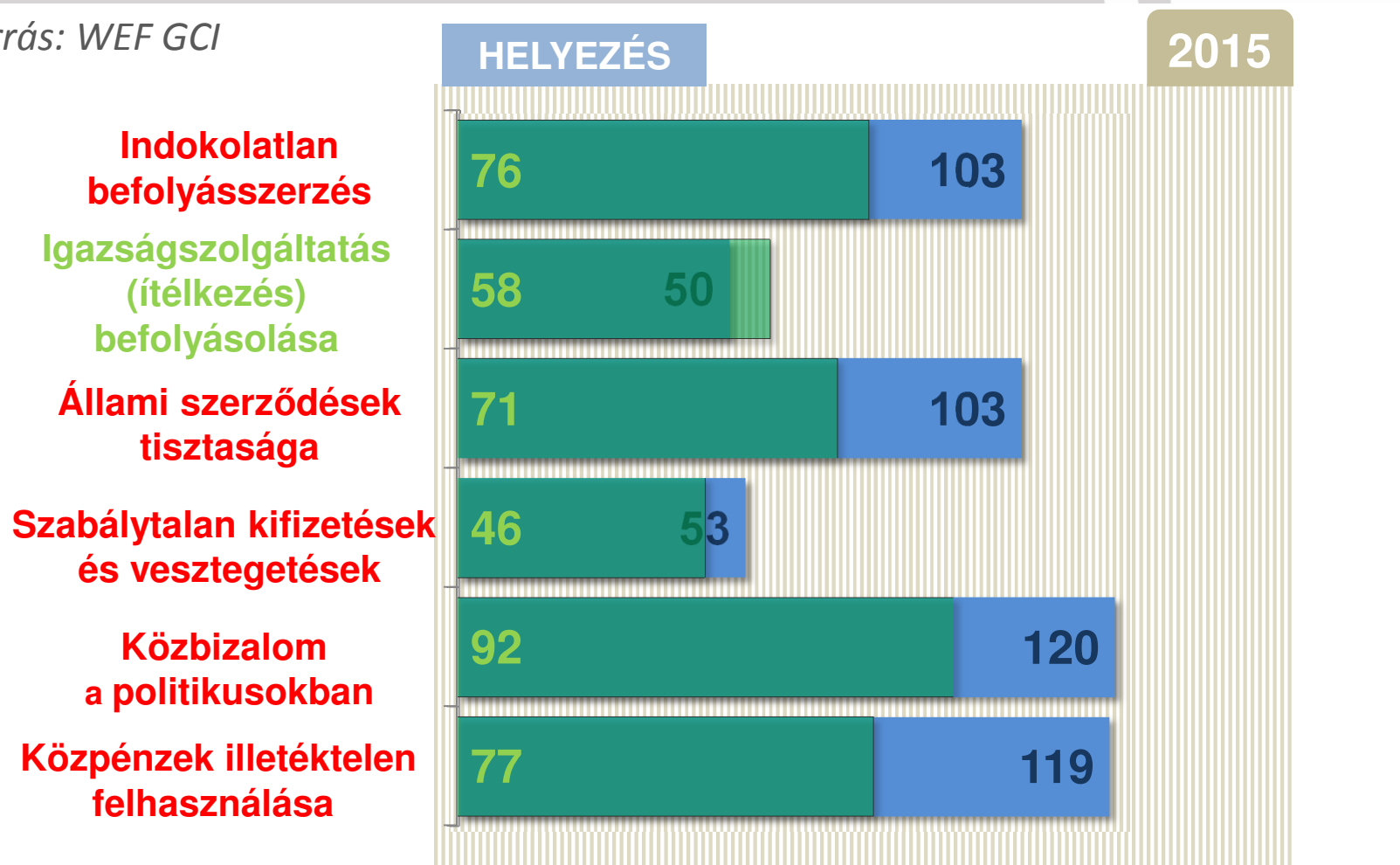
a sikeres üzlet akadályai Magyarországon

Forrás: WEF, Global Competitiveness Report, 2015-2016

a versenyképesség néhány intézményi indikátora I.

Forrás: WEF GCI

*Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Magyarország

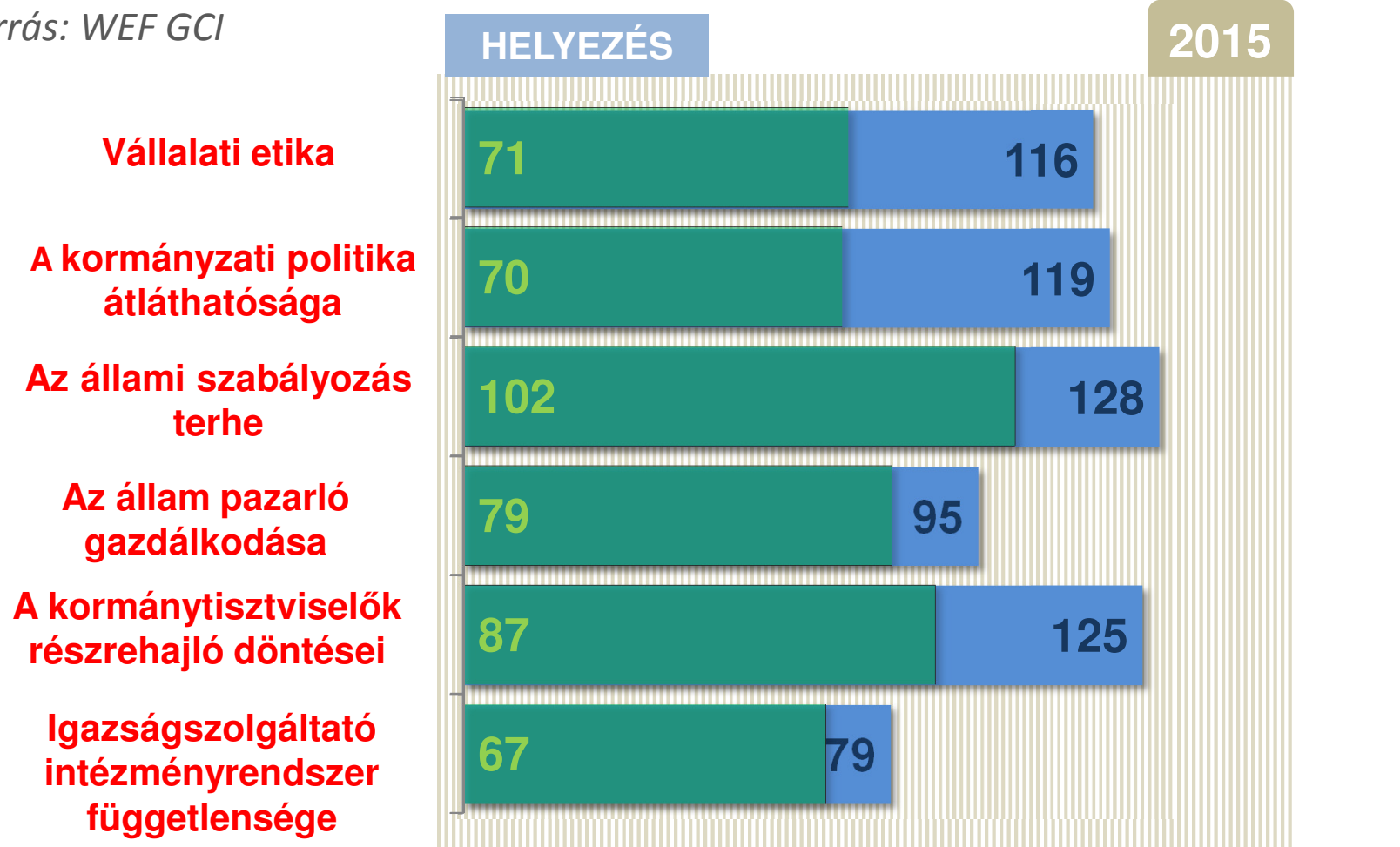
● Magyarország

● Régiós átlag*

a versenyképesség néhány intézményi indikátora II.

Forrás: WEF GCI

*Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Magyarország

● Magyarország
● Régiós átlag*

a közhatalmi intézményrendszer állapota

a NER öt éve: Magyarország túl a jogállamon?

- közhatalmi 'felsőház' kiépítése → fékek & ellensúlyok építménye megroppant
- kormány hatalmát közhatalmi szereplők nem/alig korlátozzák
- testre szabott törvények
- preferenciális szabályozás, diszkrecionális végrehajtás
- gyakori alkotmánymódosítások (Alkotmány: 12, Alaptörvény: 5)
- a törvények nem korlátai, hanem eszközei a hatalomgyakorlásnak → „instrumentalizált” jogalkotás
- A közhatalom és az oligarchák egymás kölcsönös foglyai → „inverse state capture”

„KÖZROSSZ”

fékek és ellensúlyok szétzilálása

megkérdőjelezhető kinevezések = „court packing / packing of institutions”

- Alkotmánybíróság
- Ombudsmanok rendszere
- Információszabadság intézményrendszer
- Bírósági igazgatás / Legfelsőbb Bíróság / Kúria
- Ügyészség
- Állami Számvevőszék
- Választási igazgatási szervek
- Médiahatóság

hatáskör szűkítése

- Alkotmánybíróság
- rendes bíróságok

hatáskör szélesítése

- ügyészség
- bírósági igazgatás

hatáskör szűkítése / szélesítése

hatáskör szűkítése

- Alkotmánybíróság
- rendes bíróságok
  - Magyar Energia Hivatal kormányhivatal → határozatai ellen bírói jogorvoslat → MEH határozatát a bíróság megsemmisíti („rezsicsökkentés”) → 2013. évi XXII. Tv. (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal) → MEKH önálló szabályozó szerv → döntései ellen nincsen rendes bírói jogorvoslat

hatáskör szélesítése

- ügyészség → az egyes eljárási és az igazságszolgáltatást érintő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi LXXXIX törvény (Be. módosítás)
  - (vádemelés más bíróság előtt, kiemelt jelentőségű ügyek, védővel érintkezés korlátozása, 120 órás őrizet) → 166/2011. ABH megsemmisíti
  - legfőbb ügyész mandátumának automatikus hosszabbodása
  - legfőbb ügyész irányítási, utasítási jogának szabályozása (3/2004. ABH alapján)
- bírósági igazgatás
  - OBH elnök ügyáthelyezési joga → 36/2013 ABH megsemmisíti

az Alkotmánybíróság esete

„worrying signs of an instrumental attitude towards the constitution”

- AB által megsemmisített törvények alaptörvényi szintre emelése / AB hatáskörének szűkítése
- végkielégítések visszamenőleges 98%-os adója → a 184/2010. ABH és 37/2011. ABH → AB nem vizsgálhatja a közterhek szabályozásának az alkotmányosságát, amíg az államadósság meghaladja a GDP felét
- alkotmánybírák 70 éves nyugdíjkorhatárának eltörlése (2014-től)
  - Balsai István (1947) → 76 éves koráig
  - Dienes-Oehm Egon (1945) → 78 éves koráig
  - Salamon László (1947) → 78 éves koráig
  - Szívós Mária (1949) → 74 éves koráig
- új nyugdíjszabályok kedvezményezettjei kormánypárti különvéleményt fogalmaztak meg
  - 33/2012. ABH (bírák korai kényszernyugdíjazása)
  - 45/2012. ABH (az Alaptörvény átmeneti rendelkezései)
  - 1/2013. ABH (választási regisztráció és politikai kampányreklámok kereskedelmi médiából kitiltása)
  - 21/2013. ABH (Állami Operaház átvilágításáról készült jelentés kiadása)
  - 36/2013. ABH (OBH elnök ügyáthelyezési joga)
  - 38/2012. ABH (hajléktalanság kriminalizálása)
  - 166/2011. ABH (más bíróságon történő vádemelés, védelem jogainak korlátozása)

a korrupció legalizálása

a korrupció legalizálása: dohány kiskereskedelem

dohány kiskereskedelemről szóló törvény

- korábban szabadpiaci tevékenység államosítása
- trafikjog koncesszióba adása → Nemzeti Dohányboltok
- 40.000 trafik → 5971 Nemzeti Dohánybolt
- cél:
  - „fiatalkorúak” dohányzásának a visszaszorítása
  - a hazai dohányipari cégek helyzetbehozása
- koncessziós jogok kiosztása megkérdőjelezhető
- koncessziós jogok kiosztása után haszonkulcs megnövelése
- Continental Zrt. „aktívan részt vett a törvény kialakításában”
- Continental Zrt.-hez kb. 500 Nemzeti Dohánybolt köthető
- civil és újságírói érdeklődés → Infoszab törvény módosítása („számlaszintű”)

TÖRVÉNYESÍTETT JÁRADÉKVADÁSZAT

Tállai András: „leszoktattak 200 ezer embert 2 év alatt”

KSH:

Csökkent a dohányzók aránya a felnőtt lakosságon belül (2009: 31% → 2014: 29%),
nem változott a rendszeres dohányzók aránya (2009: 27% → 2014: 28%)

WHO:

Csökkent a dohányzók aránya a 15 évesnél idősebbek körében (2010: 29% → 2015: 25,7%)

Nőtt a NAV által lefoglalt vágott dohány mennyisége: 2013: 7 tonna → 2014: 27 tonna

Csökkent a cigaretta legális forgalma: 2013: 12 milliárd szál → 2014: 7,3 milliárd szál

Csökkent a jövedékiadó-bevétel: 2012: 345 milliárd → 2013: 312 milliárd → 2014: 288 milliárd

Nemzeti dohányboltok bevezetését követően

Legális dohányforgalom: 40%-kal csökkent

Jövedékiadó-bevétel: 17%-kal csökkent

Dohányzók száma: 2%-kal csökkent

**A KORMÁNY HELYZETBE
HOZTA A HAVEROKAT &
MEGERŐSÍTETTE A
FEKETEGAZDASÁGOT**

a korrupció legalizálása: takarékszövetkezetek

takarékszövetkezeti törvény

- „Szükséges a takarékszövetkezeti szektor átalakítása, mivel a szektor tőkeellátottsága alacsony, szervezettsége és szolgáltatási szintje nem megfelelő és féltő, hogy jelenlegi formájában nem lesz hosszú távon működőképes.”
- vállalozási szabadság és szövetkezeti autonómia → kényszerintegráció
- Takarékbank: trükkös államosítás után haveri privatizáció
- nyílt nemzetközi tender a Takarékbank állami többségére → egyetlen ajánlat...
- takarékszövetkezeti kormánybiztos = Takarékbank vezér = ajánlattevő konzorciumi tag vezetője (Vojnits Tamás)
- MFB: Takarékbank résztulajdonosa és a Vojnits Tamás vezette konzorciumi tag résztulajdonosa
- Takarékbank privatizációja „nemzetstratégiai szempontból kiemelt ügylet” → nincsen GVH eljárás

**A KORMÁNY KÖZPÉNZEN ÁLLAMOSÍTOTT EGY BANKOT, MAJD MEGKÉRŐJELÉZHETO
ELJÁRÁSBAN „HAVERI VÁLLALKOZÁSNAK” ADTA EL AZ ÁLLAMI TULAJDONT**

az alapjog korlátozás alkotmánybírósaági mércéje

Alaptörvény:

alapvető jog

1. más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében,
2. a feltétlenül szükséges mértékben,
3. az elérni kívánt céllal arányosan,
4. az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

24/2014 ABH:

1. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek [...].
2. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.
3. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.

7/2009. ABH – 3145/2013. ABH

„[a]z alapjog sérelme megállapítható akkor is, ha az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmatlan.”

az alkotmánybírósági mérce változása?

3194/2014 ABH (dohány kiskereskedelem)

Az „Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a fiatalok egészségének a megóvása” és „az általános népegészségügyi szempontok” „kiemelten fontos közérdek[ek] [*amire figyelemmel*] nem tekinthető [...] önkényes eljárásnak” a dohánytermék-kiskereskedelmi piac monopolizálása”

Bragyova alkotmánybíró:

1. a fiatalok egészségének a védelme a korábbi trafiküzemeltetők alapjogait kevésbé korlátozó megoldással – például hatékonyabb ellenőrzéssel – is elérhető lett volna

Kiss alkotmánybíró:

1. a dohányzás egészségre gyakorolt káros hatása nem csökken attól, hogy állami monopóliummá vált a dohánytermékek kiskereskedelme
2. a törvényalkotót terheli a közérdekből fakadó jogkorlátozás szükségességének bizonyítása
3. a vállalkozás szabadságához fűződő alapvető jog korlátozásához [...] nem elfogadható a közérdekűségre hivatkozás.

az alkotmánybíróági mérce változása?

20/2014 ABH (takarékszövetkezet)

Az „Alkotmánybíróság megítélése szerint mindezek alapján összességében és széles összefüggés-rendszerben a [*tulajdonjog korlátozását*] illetően a közérdekre hivatkozás megalapozott.”

Bragyova alkotmánybíró:

1. az elmúlt évtizedek magyar jog- és gazdaságtörténetében volt példa a takarékszövetkezetekénél sokkal súlyosabb banki nehézségek törvényi kényszer nélküli – a bankok önkéntes cselekvésén, szerződésen alapuló – állami beavatkozással való rendezésére
2. ami a takarékszövetkezetekkel történt, az annyira [*tulajdon*]korlátozás, hogy már kisajátítás
3. a Takarékbank korábbi meghatározó tulajdonosai a Takarékbank ellenőrzése alatt álló, utasításához kötött, gazdasági önállóság nélküli szervezetek lettek

Kiss alkotmánybíró:

1. A jogalkotó csupán általános jellegű, gazdaságpolitikainak tekinthető érvekkel próbálja legitimálni [*a valós célját, ami feltehetően*] új, állami irányítás alatt működő szervezet létrehozása, majd a privatizálás megteremtésének lehetősége volt

következtetések

- közhatalmi 'felsőház' kiépítése → fékek & ellensúlyok építménye megroppant
- kormány hatalmát közhatalmi szereplők nem/alig korlátozzák
- „instrumentalizált” jogalkotás → egyénre szabott törvények nem korlátai, hanem eszközei a hatalomgyakorlásnak
- egyéni jogok (tulajdonjog, közérdekű adatok megismerése) sérelmének a lehetősége adott
- alapjogok védelmére rendelt intézmények nem mindig védenek az alapjogok korlátozásával szemben
  - AB lejjebb szállítja egyes alapjogok védelmi küszöbét (dohány kiskereskedelem, takarékszövetkezetek)
  - NAIH védelmébe veszi a közérdekű adatok megismerhetőségének korlátozását
  - Ombudsman ritkán emeli fel a szavát
  - NVB/NVI nem lép fel a választás tisztasága érdekében
  - ÁSZ/MÁK nem lép fel a kampányszabálytalanságok ellen
- Kérdés: a vezető közjogi tisztségviselők politikailag elkötelezettek vagy csak opportunisták?

köszönöm a figyelmet

Ligeti Miklós

A Transparency International Magyarország

Miklos.Ligeti@transparency.hu
 TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MAGYARORSZÁG